

СРПСКА АКАДЕМИЈА НАУКА
ИНСТИТУТ ЗА СРПСКИ ЈЕЗИК

НАШ ЈЕЗИК

НОВА СЕРИЈА

Књ. V св. 3-4

БЕОГРАД 1953

САДРЖАЈ

	Страна
1. А. Б.: У добри час!	81
2. М. Стевановић: Напоредна употреба инфинитива и презента са сvezицом да	85
3. Ј. Вуковић: Граница слога и растављање речи на слоге	103
4. А. Белић: Поводом расправе проф. Ј. Вуковића	117
5. Р. Димитријевић: О једном случају употребе речи	126
6. Ђ. Ст. Радојичић: „Втори век“	131
7. М. Ајановић: „Независно“ сложена реченица и однос про- стих реченица у њој	134
8. Језичке поуке	148

УРЕЂУЈЕ ОДБОР

Секретар Уређивачког одбора — Бранислав Милановић

Научна Ривта

ИЗДАВАЧКО ПРЕДУЗЕЋЕ НАРОДНЕ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ
БЕОГРАД 1953

Штампарија и књиговезница Српске академије наука, Космајска бр. 28

„ВТОРИ ВЕК“

Међу „Tursko-slovenskim spomenicima dubrovačke arhive“, које је објавио Ђиро Трухелка у Гласнику Земаљског музеја у Босни и Херцеговини (23, 1911), два садрже помен „второга века“. Један докуменат је писмо великог везира Ахмед-паше Херцеговића са оваквом хронологијом: „Писа месеца априлија 20 дн кон Перитора второга века 8 године“ (стр. 121—122). Други документ је потврда султана Бајазита II да су му дубровачки поклицари предали „харач закони“, а датиран је овако: „Писа месеца априлија 23 дн у Цариграду, века 2 године 9 а ва лито рождства Христова тисућу и пет стотин и прво лето“ (стр. 122).

Оба су документа штампана и код Љуб. Стојановића у његовом зборнику „Старих српских повеља и писама“ I, 2 (1934). Први је документ стављен у 1500 год. са објашњењем: „Година по белешци талијанској на полеђини“ (стр. 357). Та белешка казује кад је писмо стигло у Дубровник: 9 маја 1500. Јасно је да ни Трухелка ни Стојановић нису знали да се користе хронологијом по „втором веку“. За други документ Стојановић је од Трухелке узео податке да је састављен 26 рамазана 906, па их је исписао поред хронолошких података по нашој ери из самог документа. На хронологију по „втором веку“ ни овде се не обзире.

Гл. Елезовић је у својој књизи „Турски споменици“ I, 1 (1940) поменуо ту хронологију по „втором веку“. Она је за њега неразумљива. Замерао је Трухелки и Стојановићу што се нису ни осврнули на овај загонетни начин датирања, а камо ли да су се потрудили да загонетку разреше и растумаче“ (стр. 634). Тај прекор је поновио и том приликом је тако датирање назвао „чудним и неразумљивим“ (стр. 954). У ре-

гистру, који је дао у другој свесци своје књиге (1952), Елезовић поред речи „век“ ставља знак питања (стр. 594).

Загонетка се да лако решити. Из првог документа, у вези с оном талијанском белешком, види се да је 1500 год. била 8 година „второга века“, а из другог документа се сасвим поуздано закључује да је 1501 била 9 година „второга века“. Према томе почетак „второга века“ био је 1492 год. по нашој ери. Треба сад ту годину претворити у годину по византиској ери и онда решавање загонетке постаје ствар сасвим лака. Седам хиљадита година, која се добија тим претварањем сматрала се за крај света. Очекивало се да ће свет тада заиста и пропасти. Стари српски књижевник Константин Философ године које су претходиле седам хиљадитој називао је „скрби лета“ (Гласник СУД 42, 1875, 242). У Пророчанствима премудрог Лава, који се спис доцније приписивао Стефану Лазаревићу, те се године помињу као „напокоњашке“ (Старине ЈАЗиУ. IV, 1872, 85). Кад свет, супротно од очекивања, ипак није пропао, седам хиљадита година се узела као почетак „последњих година“. То нам казује „Указ лето вечним“ из Псалтира, штампано 1521 у Штампарији Љубавића у Горажду. После „конца седмому веку“ долази почело осмому веку последњим летом“ (Љуб. Стојановић. Стари српски записи и натписи III, 1905, 151). То осмому веку“ у листинама султана Бајазита II и његовог великог везира Ахмед-паше Ерцеговића назива се „вторим веком“.

О седам хиљадитој години о веровању да је с њом у вези пропаст света писао сам у Политици ол 7—9 јануара 1941 год. (у чланку „Када ће пропасти свет по веровању средњовековних Срба“) и у Српском књижевном гласнику 62, 1941, 207—210 (у расправи која је после прештампана у књизи „Стари српски књижевници XIV—XVIII века“, 1942 — о томе на стр. 27—30). Своја излагања ја бих употпунио овим подацима. У Похвали Ђирилу и Методију помиње се „7 век наш“. А. Теодоров-Балан у књизи „Кириљ и Методи“ I (1920), 119 коментарисао то место, па каже да „не дава никаквѣв опрѣдѣленѣв смисѣлѣ оѣ числото 7“. Помишља да ће ту бити нека грешка, Предлаже малу измену текста: ме-

сто слова з с бројном вредношћу 7 треба ставити заменицу с (= ово). У првобитном тексту, по његовом мишљењу, писало би: „у овај век наш“. Преправку заменице у број извршио би неко у седмој хиљади година од створења света. То би, по Теодору-Балану, било од XI века наовамо. Седма хиљада година почела је 492 год. по нашој ери, а не од XI века, како Теодоров-Балан погрешно узима. И сама Похвала Ћирилу и Методију постала је у тој хиљади година од створења света (наравно, по византиској ери). Није потребно прибегавати никаквим претпоставкама. „Седми век“ је сасвим на своме месту у Похвали. По старом српском роману о Александру Великом, Адам ће поново видети рај кад прођу седам хиљада година (Гласник СУД 2 од IX 1978, 85). Кад се „сконча седми век“ јелински болови, које је, према причању романа, Александар видео у једној „пештери“ као свежане „човекообразније звери“ биће послати „в тартарскују геену“ да се тамо муче „в бесконачни век“ (стр. 117). Богомили су учили да ће „carstvo satane u ovom svijetu ... trajati sedam dana tj. vjekova (Fr. Rački, Borba Južnih Slovena. Bogomili i patareni, 1931, 581). Тако управо стоји у богомилској Тајној књизи: „Pater meus (Исусов) permisit ei (Сатани) regnare septem diebus, quae sunt septem saecula“ (И. Ивановъ, Богомилски книги и легенди, 1925, 80).

Ђ. Сп. Радојичић